

НАЦІОНАЛЬНІ КОМІТЕТИ З ПИТАНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи до них 1977 року є основними договорами, що регулюють надання допомоги та забезпечення захисту жертвам збройних конфліктів. З метою забезпечення гарантій, передбачених цими документами, необхідно, щоб держави якомога повніше імплементували їхні положення. Імплементация вимагає від держав ухвалення низки національних законів і положень. Вони, наприклад, повинні встановлювати правила щодо використання і захисту емблем Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, покарання за порушення, а також основні права осіб, які перебувають під захистом. Крім того, держави зобов'язані якомога ширше поширювати знання про Конвенції та Протоколи. Через наявність широкого кола питань, пов'язаних із цими зобов'язаннями, всебічна імплементация норм міжнародного гуманітарного права (МГП) потребує координації та підтримки з боку всіх зацікавлених державних органів та інших структур.

МЕТА НАЦІОНАЛЬНИХ КОМІТЕТІВ З МГП

Щоб полегшити цей процес, багато держав створили або національні міжвідомчі робочі групи, які часто називають комітетами з імплементації МГП, або національні комітети чи комісії з питань МГП. Їхня мета – консультувати та допомагати уряду в імплементації МГП та поширенні знань про нього.

Створення національних комітетів з питань МГП визнано важливим кроком для забезпечення ефективного застосування МГП, і було підтримано Міжурядовою групою експертів з питань захисту жертв війни та ухвалено на 26-й Міжнародній конференції Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (Женева, 1995 р.). Міжнародний Комітет Червоного Хреста продовжує підтримувати розвиток і створення національних комітетів з МГП у рамках цього процесу.

Імплементація МГП вимагає від держав ухвалення низки національних законів і положень. Щоб полегшити цей процес, багато держав створили або національні міжвідомчі робочі групи, які часто називають комітетами з питань імплементації МГП, або національні комітети чи комісії з питань МГП.

ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ МГП

Організація та цілі національного комітету повинні бути визначені державою під час його створення. Однак, оскільки його метою є сприяння подальшій імплементації МГП та поширення знань про нього на національному рівні, комітет повинен мати такі характеристики:

- Він повинен мати можливість оцінювати чинне національне законодавство у світлі зобов'язань, що випливають із конвенцій, протоколів та інших документів МГП.
- Він повинен давати рекомендації щодо подальшої імплементації. Це може охоплювати пропозиції щодо ухвалення нового законодавства або внесення змін до чинного законодавства, координацію прийняття і визначення змісту підзаконних нормативно-правових актів або надання рекомендацій щодо тлумачення і застосування норм МГП.
- Комітет повинен відігравати важливу роль у сприянні діяльності з поширення знань про МГП. Він повинен мати повноваження проводити дослідження, пропонувати заходи та сприяти поширенню знань про МГП. Тому комітет повинен бути залученим до питань щодо інструктажу для збройних сил у цій сфері, викладання МГП на різних рівнях державної системи освіти і просування основних принципів МГП серед населення в цілому.

СКЛАД КОМІТЕТУ

З огляду на свої функції національний комітет з міжнародного гуманітарного права потребує широкого спектру знань та досвіду.

До складу комітету мають входити представники урядових міністерств, які займаються питаннями імплементації МГП. Які саме міністерства включатимуться до складу комітету, залежить від його мандату, але, ймовірно, це будуть міністерства або управління оборони, закордонних справ, внутрішніх справ, юстиції, охорони здоров'я, освіти і культури.

Створення національних комітетів з МГП визнано важливим кроком для забезпечення ефективного застосування МГП.

Також може бути корисно залучати представників законодавчих комітетів, судової гілки влади та особового складу штабу збройних сил.

Важливо, щоб до складу такого комітету входили й інші кваліфіковані особи. Це можуть бути особи, не пов'язані з урядовими міністерствами, але які призначаються з огляду на їхній юридичний, освітній, комунікаційний або інший досвід та знання. Тому комітет повинен розглядати можливість залучення фахівців з питань МГП з університетів (особливо юридичних факультетів), гуманітарних організацій та, можливо, електронних та друкованих ЗМІ.

З огляду на свої функції національний комітет з міжнародного гуманітарного права потребує широкого спектру знань та досвіду.

Більше інформації про функціонування та склад національних комітетів з питань МГП можна знайти в Керівних принципах МКЧХ для успішної роботи національних комітетів з питань МГП та інших подібних організацій¹.

Цілком ймовірно, що Національне товариство Червоного Хреста або Червоного Півмісяця вже буде залучене до деяких із вищезгаданих напрямків діяльності та функцій.

Національне товариство часто володіє цінними знаннями та досвідом, які можуть сприяти досягненню цілей комітету. У деяких державах, де такі комітети існують, саме Національне товариство зверталось з проханням про їх створення, а отже, відіграло важливу роль у їх формуванні. У багатьох державах Національне товариство забезпечує роботу секретаріату комітету.

З огляду на роль і досвід Національного товариства, важливо, щоб до складу національного комітету входили його представники.

СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Національний комітет з питань імплементації МГП не обов'язково повинен мати певну структуру. Процес його створення залежить від структури та процедур відповідної держави. Зазвичай виконавча влада має повноваження створювати такий орган. У цьому можуть бути корисними Керівні принципи МКЧХ для успішної роботи національних комітетів з питань МГП².

З огляду на роль і досвід Національного товариства, важливо, щоб до складу національного комітету входили представники Національного товариства.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Створення національного комітету може бути корисним і справді вирішальним кроком у забезпеченні всебічної імплементації міжнародного гуманітарного права. Це демонструє прагнення забезпечити життєво необхідні гарантії, передбачені для жертв збройного конфлікту, і свідчить про те, що держава вживає заходів, спрямованих на виконання свого основного зобов'язання дотримуватися та забезпечувати дотримання норм МГП.

Ані Женевські конвенції, ані Додаткові протоколи до них не вимагають створення такого комітету. Тому відповідна держава на власний розсуд вирішує, яким чином він буде створюватися, функціонувати і хто буде входити до його складу.

Як наслідок, існує значна дискреція у визначенні ролі та характеристик таких комітетів. Деякі з найважливіших їхніх характеристик були описані вище, але будь-яка держава на власний розсуд може додавати інші.

¹ Доступ за посиланням: <https://www.icrc.org/en/document/national-committees-and-similar-entities-international-humanitarian-law-guidelines-success>

² Див. примітку 1 вище.

Важливо наголосити, що повна імплементація МГП є безперервним процесом і не обмежується лише ухваленням законів та затвердженням постанов. Всебічна імплементація передбачає моніторинг застосування та просування права, а також підтримання власної обізнаності про його розвиток та сприяння йому. Тому рекомендовано, щоб національний комітет з питань міжнародного гуманітарного права був постійним, а не тимчасовим органом.

Також рекомендується, щоб після створення комітет налагоджував зв'язки з іншими національними комітетами та Міжнародним Комітетом Червоного Хреста. Представники національних комітетів повинні регулярно зустрічатися та обмінюватися інформацією про поточну діяльність і попередній досвід. Це особливо важливо для держав, що знаходяться в одному географічному регіоні або мають подібні політичні або правові системи. Національний комітет повинен також розглянути можливість приєднання до Онлайн-спільноти МКЧХ для національних комітетів з питань МГП, яка є платформою для обміну досвідом.

Через свою Консультативну службу з питань міжнародного гуманітарного права та своїх регіональних і національних юридичних радників Міжнародний Комітет Червоного Хреста регулярно співпрацює з національними комітетами з питань імплементації МГП. Він також готовий надавати допомогу і додаткову інформацію державам, зацікавленим у створенні комітетів.

МІСІЯ

Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) є неупередженою, нейтральною та незалежною організацією, винятково гуманітарною місією якої є захист життя та гідності жертв збройних конфліктів та інших ситуацій насильства, а також надання їм допомоги. Поширюючи та укріплюючи гуманітарне право й універсальні гуманітарні принципи, МКЧХ докладає усіх зусиль, щоб запобігти стражданням людей. МКЧХ був заснований у 1863 р. і стоїть біля витоків Женевських конвенцій та Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Він спрямовує та координує міжнародну діяльність Руху в збройних конфліктах та інших ситуаціях насильства.

 facebook.com/icrc
 twitter.com/icrc
 instagram.com/icrc

Міжнародний Комітет Червоного Хреста

19, авеню de la Paix
Женева, Швейцарія
Т +41 22 734 60 01
shop.icrc.org
© ICRC, April 2021

Українська версія підготовлена
Делегацією МКЧХ в Україні
Україна, м. Київ
вул. Велика Васильківська, 6-О
Т +38 (044) 392 32 10
E-mail: kyi_kyiv@icrc.org
© МКЧХ, червень 2023 р.

МКЧХ